

Høringssvar på: Høring over udkast til bekendtgørelse om tilskud til udtagning af arealer til etablering af klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter”

Høringssvar

Indledning

Tak for muligheden for at komme med høringssvar på: ”Høring over udkast til bekendtgørelse om tilskud til udtagning af arealer til etablering af klima-lavbund- og kvælstofvådområdeprojekter”, jeres J.nr. 2025 – 23397
(link: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/70616>).

1. Overordnede bemærkninger

Det er afgørende, at støtteordningen bygger på et videnskabeligt og dokumenterbart grundlag. Tilskudsordningerne må ikke alene hvile på modelantagelser, men bør baseres på målinger, evalueringer og reelle erfaringer fra tidligere projekter. Dette er nødvendigt for at sikre proportionalitet mellem indsats og effekt, og for at fremtidige projekter reelt bidrager til klima- og miljømålene.

2. Videnskabeligt grundlag og dokumentation

Det er bemærkelsesværdigt, at der stadig mangler videnskabelig og statistisk dokumentation for sammenhængen mellem nitratudledninger fra oplande og effekten i kystvande. NOVANA-rapport nr. 513 (DCE, 2022) viser, at mange nyere vådområdeprojekter langt fra leverer den forventede kvælstofreduktion på op til 90 kg N pr. ha. Dette understøtter behovet for en mere realistisk tilgang til virkemidlernes effekt. Beregninger i MARS-databasen bør derfor i højere grad afspejle variationerne i faktisk målte reduktioner, frem for at bygge på generelle estimater.

3. Proportionalitet og faglig afvejning

Når der gives støtte til irreversible indgreb som udtagning af produktiv jord, må der stilles krav om, at gevinsten dokumenteres gennem målinger af både klimagasser og næringsstoffer. Flere rapporter peger på, at lavbundsprojekter i visse tilfælde kan medføre øget fosformobilisering, hvilket risikerer at skade vandmiljøet. Dette bør fremgå klart i bekendtgørelsen som en central vurderingsfaktor. Det er positivt, at § 10, stk. 2, nævner fosforudledning, men formuleringen bør skærpes, så der kræves dokumentation for, at projektet *ikke medfører* øget fosforfrigivelse.

4. Tekniske forundersøgelser og ansvar

Kravene til de tekniske forundersøgelser efter § 11 er omfattende og indebærer en række praktiske og økonomiske udfordringer for lodsejerne. Forundersøgelsen skal blandt andet indeholde detaljerede oplysninger om jordbundsforhold, hydrologi, afvandringsforhold, samt beregninger af projektets effekt i forhold til kvælstof, fosfor og CO₂-ækvivalenter. Det må understreges, at

sådanne beregninger i praksis er forbundet med betydelig faglig usikkerhed, særligt hvad angår vurderingen af fosformobilisering og den reelle klimaeffekt.

Der bør derfor fastlægges klare retningslinjer for, hvem der bærer ansvaret, hvis de tekniske undersøgelser viser sig mangelfulde og medfører skade — eksempelvis ved oversvømmelse af naboejendomme eller uforudsete ændringer i vandstandsforhold. En lodsejer kan ikke forventes at hæfte for fejl i en teknisk rapport udarbejdet af eksterne konsulenter eller myndigheder.

Det fremgår, at forundersøgelsen skal indeholde oplysninger om *”mulighed for forekomst af væsentlige fortidsminder”*. Der ønskes en præcisering af, hvordan begrebet *”væsentlige fortidsminder”* skal forstås i denne sammenhæng.

Efter museumslovens §§ 25–27 er det som udgangspunkt museernes opgave at vurdere og håndtere fortidsminder ved anlægsarbejder, og de fleste fortidsminder anses som udgangspunkt for bevaringsværdige.

Derfor bør det afklares, hvordan og af hvem væsentligheden fastlægges, og om denne vurdering alene kan ske på baggrund af kortmateriale eller skal foretages ved en egentlig arkæologisk screening.

Det er uklart, om der i denne sammenhæng menes, at kun særligt betydningsfulde fortidsminder skal registreres, eller om der blot er tale om en generel pligt til at oplyse om eventuel risiko for forekomst. En tydelig afgrænsning er nødvendig for at undgå, at ansøgere pålægges ansvar for vurderinger, der efter museumsloven retteligt hører under de lokale museers myndighedsområde.

5. Langsigtede konsekvenser og arealanvendelse

Det fremgår af vejledningen, at mange af de udtagne arealer forventes at udvikle sig til beskyttet natur over tid. Dette bør afklares nærmere:

- Bekendtgørelsen anfører, at *”hovedparten af de arealer, der ikke anvendes til reduktion af kvælstof og fosfor, over tid vil udvikle sig til beskyttet natur”*. Det bør afklares, om disse arealer automatisk overgår til naturbeskyttelseslovens § 3, og hvor grænsen går mellem det tekniske anlæg og det fremtidige naturareal.
- Det bør samtidig belyses, hvordan husdyrbrug i nærliggende områder påvirkes af sådanne naturudpegninger.
- Det er vigtigt, at støtteordningen ikke uforvarende fører til permanente restriktioner ud over projektets formål.
- Formuleringen om, at der skal være *”særligt fokus på naturtyper, der ikke tåler lejlighedsvis oversvømmelse af næringsrigt vand”*, virker selvmodsigende, når hovedparten af arealerne netop forventes vådgjorte. Dette bør præciseres.
- Kan lodsejeren fortsat anvende arealet til afgræsning, som vejledningen beskriver?
- På våde og næringsrige arealer kan der naturligt ske tilgroning til krat og skov. Det bør afklares, om dette er i overensstemmelse med EU's statsstøttere regler (C 485/63, s. 63, nr. 429) og GLM-reglerne, der stiller krav om, at arealer holdes lysåbne.

6. Økonomiske forhold

De fastsatte satser for engangskompensation (§ 14) på 82.500 kr./ha for omdriftsjord og 35.500 kr./ha for permanent græs er ikke afspejlende for den langsigtede værdi af den tabte brugsret. Selv om der kan være konkurrenceretlige begrænsninger for højere satser, bør der ske en vurdering af, om kompensationsniveauet svarer til den reelle markedsværdi ved permanent ophør af landbrugsdrift.

Alternativt bør ordningen åbne mulighed for løbende årlig kompensation, så længe restriktionerne består.

Derudover vil kravet om at føre særskilt regnskab for projektet, jf. § 15, stk. 1, nr. 5, i praksis være en betydelig administrativ byrde for lodsejere – særligt for mindre projekter under 10 ha. Et særskilt regnskab med alle formelle krav til dokumentation, opbevaring og kontrol vil hurtigt blive en fordyrende omkostning, der i løbet af få år kan udhule en væsentlig del – eller hele – kompensationen.

Det anbefales derfor, at der fastsættes en bagatelgrænse for regnskabskravet, eller at der udarbejdes en forenklet model for småprojekter.

7. Anbefalinger

For at sikre ordningens faglige og økonomiske bæredygtighed anbefales det, at:

- der gennemføres løbende **effektmålinger** af klima- og vandmiljøeffekter i eksisterende projekter,
- **fosformobilisering** indgår som obligatorisk kriterium i projektgodkendelser,
- **ansvarsplacering** for fejl i tekniske undersøgelser tydeliggøres,
- **kompensationssatser** revideres ud fra markedsdata,
- og at **lodsejernes rettigheder** i forhold til fremtidig naturbeskyttelse tydeliggøres.

Afslutning:

Vi takker for muligheden for at afgive høringssvar og ser frem til, at de kommende tilskudsordninger bygger på et solidt fagligt grundlag og sikrer en proportional og retfærdig balance mellem klimaindsats, miljøeffekt og lodsejernes rettigheder.

På vegne af Bæredygtigt Landbrug og med venlig hilsen

Louise H. Bjørnsen,
Chefkonsulent

Kilder

EU MEDDELELSER FRA DEN EUROPÆISKE UNIONS INSTITUTIONER, ORGANER, KONTORER OG AGENTURER, EUROPA-KOMMISSIONEN, Retningslinjerne for statsstøtte i landbrugs- og skovbrugssektoren og i landdistrikter (2022/C 485/01)

Hoffmann, C.C., Audet, J., Ovesen, N.B. og Kjeldgaard, A. 2021. Overvågning af vådområder 2018 - 2019 – 2020 - 2021. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 80 s. - Videnskabelig rapport nr. 513. <http://dce2.au.dk/pub/SR513.pdf>